

แนวทางปฏิบัติ เรื่อง ตัวแทนทางการเงิน (Banking Agent)

บทนำ

ในปัจจุบันธนาคารได้พัฒนาช่องทางการให้บริการผ่านตัวแทนทางการเงิน (Banking Agent) ในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองกับความต้องการของลูกค้าในการเข้าถึงบริการของธนาคารได้อย่างสะดวกและทั่วถึง และลดข้อจำกัดในเรื่องสถานที่และเวลาในการให้บริการ โดยกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๔๖ ได้กำหนดให้ “ฟิงพาบุคคลที่สาม” หมายความว่า การที่สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา ๑๖ ฟิงพาสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา ๑๖ ซึ่งเป็นบุคคลที่สาม ให้ตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ทั้งนี้ ไม่หมายความรวมถึงการจัดจ้างบุคคลภายนอกหรือการจัดตั้งความสัมพันธ์ในลักษณะตัวแทน” กล่าวคือ การจัดตั้งความสัมพันธ์ในลักษณะตัวแทนทางการเงินนั้น แตกต่างจากการฟิงพาบุคคลที่สามในการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และไม่ให้นำมาตรการในเรื่องการฟิงพาบุคคลที่สามตามกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. ๒๕๖๓ มาบังคับใช้ แต่อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ในลักษณะตัวแทนดังกล่าวถือเป็นความสัมพันธ์ตามหลักของตัวแทนและตัวการตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น ธนาคารในฐานะเป็นตัวการและเป็นผู้มีหน้าที่รายงานประเภทสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมีหน้าที่ในการกำกับดูแลและควบคุมการให้บริการของตัวแทนทางการเงินให้มีการดำเนินการที่สอดคล้องและเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง และต้องรับผิดชอบในการให้บริการของตัวแทนเสมือนเป็นผู้ดำเนินการเอง ไม่ว่าตัวแทนจะมีสถานะเป็นสถาบันการเงินและมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวอยู่แล้วหรือไม่ก็ตาม

ในการนี้ เพื่อให้ธนาคารมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจนและเป็นไปตามกฎหมาย จึงมีความจำเป็นต้องจัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ธนาคารสามารถดำเนินการจัดตั้งความสัมพันธ์ และควบคุมการดำเนินงานของตัวแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำนิยาม

“ตัวแทนทางการเงิน” หมายความว่า นิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ธนาคารพาณิชย์แต่งตั้งเพื่อเป็นตัวแทนในการให้บริการธุรกรรมทางการเงินแทนธนาคารพาณิชย์ โดยมีสถานะในการให้บริการ ได้แก่ ตัวแทนรับฝากเงิน ตัวแทนรับถอนเงิน ตัวแทนโอนเงิน ตัวแทนจ่ายเงินสำหรับผู้ใช้บริการรายย่อย ตัวแทนจ่ายเงินสำหรับผู้ให้บริการรายใหญ่ ตัวแทนรับชำระเงิน^๑

^๑ อ้างอิงตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. ๑๕/๒๕๖๓ เรื่องหลักเกณฑ์เกี่ยวกับช่องทางการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ (Banking Channel) ประกอบกับประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. ๑๖/๒๕๖๓ เรื่องหลักเกณฑ์การใช้บริการจากพันธมิตรทางธุรกิจ (business partner) ของสถาบันการเงิน

“ลูกค้ำ” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือบุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย ซึ่งสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือทำธุรกรรมกับตัวแทนทางการเงิน

“ธุรกรรม” หมายความว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญาหรือการดำเนินการใด ๆ กับผู้อื่น ทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน และให้รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ และรวมถึงการทำธุรกรรมที่ต่อเนื่องจากการสร้างความสัมพันธ์ และธุรกรรมที่กระทำในครั้งหนึ่งครั้งใดของผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว

ข้อ ๑ การแต่งตั้งตัวแทนทางการเงิน

๑) ในการแต่งตั้งตัวแทนทางการเงิน ธนาคารต้องกำหนดให้ตัวแทนมีหน้าที่ในการปฏิบัติ ตามมาตรการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

๒) ก่อนการแต่งตั้งตัวแทนทางการเงิน ธนาคารต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงด้านการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการ ร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง สำหรับผลิตภัณฑ์ บริการ และช่องทางบริการที่ ดำเนินการผ่านตัวแทนทางการเงิน รวมทั้งต้องจัดทำรายงานผลการประเมินความเสี่ยงตามที่กฎหมายกำหนด

๓) ธนาคารต้องจัดทำคู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรการการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินและการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและ การแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงที่กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างชัดเจน และต้อง กำหนดให้ตัวแทนทางการเงินต้องปฏิบัติตามคู่มือหรือแนวทาง ตลอดจนมาตรการดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๒ การจัดให้ลูกค้ำแสดงตน

๑) ธนาคารต้องกำหนดให้ตัวแทนทางการเงินมีมาตรการในการจัดให้ลูกค้ำแสดงตน โดยมาตรการนั้นต้องมีมาตรฐานเป็นไปตามประกาศสำนักงานนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการแสดงตนของลูกค้ำ สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา ๑๖

๒) กรณีลูกค้ำที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวมีการทำธุรกรรมที่ถึงเกณฑ์ต้องจัดให้ลูกค้ำ แสดงตน ธนาคารต้องกำหนดให้ตัวแทนทางการเงินดำเนินการจัดให้ลูกค้ำแสดงตน และพิสูจน์ทราบตัวตนของ ลูกค้ำ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลและหลักฐานประกอบการแสดงตนของลูกค้ำตามที่กำหนด ไว้ในกฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา ๑๖ ต้องจัดให้ลูกค้ำ แสดงตน พ.ศ. ๒๕๖๒ และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการแสดงตนของลูกค้ำสถาบันการเงินและ ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา ๑๖ และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๓ การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

๑) ธนาคารต้องกำหนดให้ตัวแทนทางการเงินมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า โดยมาตรการนั้นต้องมีมาตรฐานเป็นไปตามกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. ๒๕๖๓

๒) กรณีลูกค้าที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวมีการทำธุรกรรมที่ถึงเกณฑ์การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ธนาคารต้องกำหนดให้ตัวแทนทางการเงินมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. ๒๕๖๓ เช่น

๒.๑) การดำเนินการระบุตัวตนและพิสูจน์ทราบตัวตนของลูกค้า

๒.๒) การมีมาตรการในการประเมินความเสี่ยงลูกค้าทุกราย

๒.๓) การกำหนดให้ผู้บริหารระดับสูงซึ่งได้รับมอบอำนาจจากธนาคารเป็นผู้อนุมัติการทำธุรกรรมกับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง

ข้อ ๔ การตรวจสอบรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนด และการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง

๑) ธนาคารต้องกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการดำเนินการให้ตัวแทนทางการเงินได้รับข้อมูลรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการให้ตัวแทนทางการเงินใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อตรวจสอบลูกค้าทั้งหมดอย่างสม่ำเสมอ

๒) ธนาคารต้องกำหนดมาตรการในกรณีที่ตัวแทนทางการเงินพบลูกค้าเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด โดยกำหนดให้ตัวแทนทางการเงินมีกระบวนการระงับการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินและแจ้งข้อมูลมายังธนาคารโดยทันที เพื่อให้ธนาคารดำเนินการตามกระบวนการด้านการป้องกันการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

ข้อ ๕ แนวทางในการรายงานธุรกรรมที่เกิดขึ้นที่ตัวแทนทางการเงิน

๑) กรณีตัวแทนทางการเงินมีธุรกรรมที่ถึงเกณฑ์ต้องรายงานหรือพบธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ธนาคารมีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมนั้นมายังสำนักงาน ปปง. ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยธนาคารต้องกำหนดให้ตัวแทนทางการเงินแจ้งข้อมูลและรายละเอียดที่จำเป็น พร้อมทั้งกำหนดมาตรการและขั้นตอนในการจัดส่งข้อมูลดังกล่าวมายังธนาคาร

๒) กรณีตัวแทนทางการเงินพบธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และแจ้งข้อมูลและรายละเอียดธุรกรรมดังกล่าวมายังธนาคาร ธนาคารต้องมีกระบวนการในการตรวจสอบธุรกรรมในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของธนาคารก่อนพิจารณารายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน ปปง.

๓) ธนาคารควรกำหนดพฤติการณ์ที่ควรเฝ้าระวังเพิ่มเติม พร้อมทั้งยกตัวอย่างเหตุการณ์ให้ตัวแทนทางการเงินใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยพฤติการณ์ที่มีเหตุอันควรสงสัยที่สามารถพบได้โดยตัวแทนทางการเงิน

ข้อ ๖ การควบคุมภายใน

ธนาคารต้องกำหนดมาตรการตรวจสอบการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงของตัวแทนทางการเงินให้เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการที่ได้ตกลงกัน โดยอย่างน้อยควรมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

ข้อ ๗ การเก็บรักษาข้อมูล และการห้ามเปิดเผยข้อมูล

๑) ธนาคารต้องมีมาตรการในการเก็บรักษาข้อมูลของธุรกรรมที่ทำผ่านตัวแทนทางการเงิน กล่าวคือ ข้อมูลการแสดงตน และข้อมูลการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าตามระยะเวลา และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนด

๒) ธนาคารต้องกำหนดให้ตัวแทนทางการเงินเก็บข้อมูลและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการรายงานธุรกรรมเพื่อประกอบการรายงานตามที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนด และกำหนดให้ตัวแทนทางการเงินสามารถนำส่งข้อมูลให้กับธนาคารได้ทันทีเมื่อธนาคารร้องขอ

๓) ธนาคารต้องกำหนดมาตรการในการห้ามให้ตัวแทนทางการเงินเปิดเผยข้อมูลหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันอาจทำให้ลูกค้าหรือบุคคลภายนอกทราบเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและการรายงานธุรกรรม

ตัวอย่างธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยในกรณีของตัวแทนทางการเงิน

๑. กรณีตัวแทนทางการเงินรับฝากเงินจากหลายพื้นที่มายังเจ้าของบัญชีชื่อเดียวกัน
๒. กรณีตัวแทนทางการเงินรับฝากเงินจำนวนมากไม่ว่าครั้งเดียวหรือหลายครั้งต่อเนื่องมายังเจ้าของบัญชีชื่อเดียวกันในธนาคารเดียวกันหรือหลายธนาคาร (แยกยอดและแยกบัญชี)
๓. กรณีตัวแทนทางการเงินในเขตพื้นที่เสี่ยงรับฝากเงินจากบุคคลคนเดียวกันจำนวนมากไม่ว่าครั้งเดียวหรือหลายครั้งต่อเนื่อง